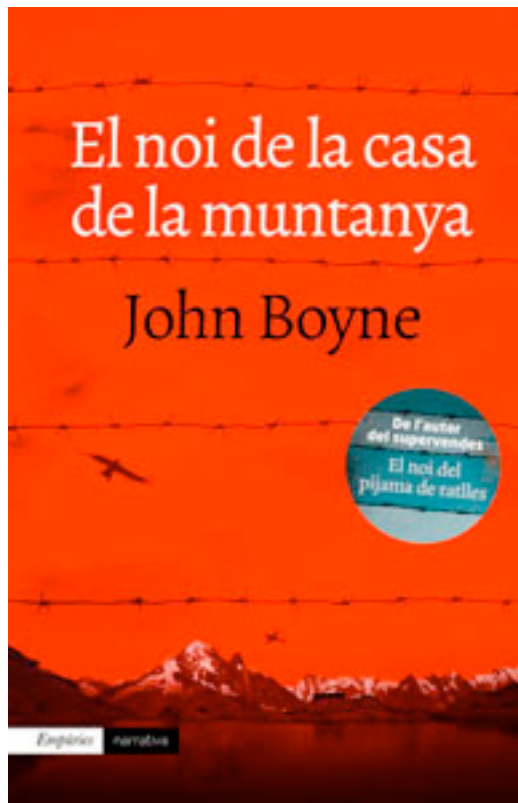

La feble maroma entre el bé i el mal

Andreu Sotorra

John Boyne. «El noi de la casa de la muntanya (The Boy at the Top of the Mountain)». Traducció de Jordi Cussà. En espanyol: «El niño en la cima de la montaña». Traducció de Patricia Antón de Vez. Imatge de la coberta: Max Homand i Evgeny Sergeev. Col·lecció Narrativa, Editorial Empúries - Grup 62 (versió catalana) i Ediciones Salamandra (versió espanyola), Barcelona, 2016. Pàgs. 256. A partir de 12 anys.

A l'escriptor John Boyne (Dublín, 1971) li passa com a molts altres autors d'arreu del món que escriuen i publiquen sense

fronteres d'edat receptora: que aviat se'ls encasella amb l'etiqueta *infantil* o *juvenil* i, més recentment, *crossover*, que si bé en el ram de l'automòbil és un vehicle tot terreny amb elements de cotxe utilitari o esportiu, en el ram de les lletres és una novel·la diguem-ne també tot terreny amb característiques idònies per a tots els públics, és a dir, que no cau de les mans ni d'un lector adult ni d'un de jove amb un mínim d'experiència lectora.

Però aquesta etiqueta i el pes arrossegat d'èxits anteriors pel mateix autor, sobretot amb la seva novel·la «El noi del pijama de ratlles», amb milions d'exemplars venuts, traducció a més de quaranta llengües i versió cinematogràfica inclosa, fan que John Boyne hagi entrat en el reducte dels autors mirats amb reticència pel sector més conservador del ram de l'ordinador.

Esclar que un autor irlandès que confessa que el seu coetani James Joyce i l'«Ulisses» són un pal que mai no ha pogut acabar de llegir té totes les opcions de guanyar-se l'antipatia i, de rebot, el veto, del gueto pseudointel·lectual, bona part del qual no ha gosat confessar mai en veu alta que, de l'«Ulisses», només s'ha empassat la sinopsi i algunes pàgines a l'atzar... potser per culpa d'aquell capítol on l'autor —o el tipògraf!— es va oblidar de posar els punts i les comes.

John Boyne té unes fixacions argumentals que es repeteixen. És evident que quan escriu l'última novel·la publicada aquest any, «El noi de la casa de la muntanya», torna al tema de la Segona Guerra Mundial de fons, a l'Holocaust i a utilitzar un protagonista de mirada ingènua que va creixent enmig d'un conflicte que es converteix en horror i del qual ell també n'és víctima i botxí a la vegada.

Però tot i així, aconseguix que la repetició no es faci feixuga i que obri nous horitzons de cara als lectors àvids de testimonis com el del seu personatge de ficció, Pierrot Fischer, que comença tenint set anys i que acaba ben bé quan en té setze —del 1935 al 1945—, que és orfe de pare i mare, d'origen alemany per part de pare i d'origen francès per part de mare, que creix acollit per una família amiga de París, que passa aviat per un orfenat d'Orleans —el lloc mític de Jeanne d'Arc— i que s'ha de separar del seu amic Anshel —de família jueva— i del seu gos a qui ha posat per nom D'Artagnan, per influència de la lectura «Els tres mosqueters», i que acaba acollit per una tia germana del seu pare, Beatrix, a qui no havia conegut mai, que fa de majordoma del xalet als Alps bavaresos, la casa Berghof, on feia estades i coïa les malifetes Adolf Hitler, acompanyat d'alguns dels seus capitosts nazis, i envoltat de servidors i de la seva companya Eva Braun.

Aquí hi ha la clau perquè la novel·la interessi els lectors més adults, coneixedors d'una part de la biografia de Hitler i també d'alguns dels personatges de les SS que l'envolten com els genocides Himmler —la descoberta recent d'un dietari seu revela que vol eliminar el poble jueu—, Lammers o Goebbels, a més d'algun secundari important com la cineasta Leni Riefenstald.

En canvi, per als lectors més joves, John Boyne els reserva la constant referència a una novel·la clàssica, «Emili i els detectius», d'Erich Kästner, i també tot el recorregut que fa el protagonista des de la seva primera vida feliç a París fins al calvari en el qual es veu empès i, sobretot, la seva evolució des de l'amistat i la fidelitat a la violència i la tirania que li encomana l'uniforme de la creu gamada i el rentat de cervell del mateix Hitler.

Si en la novel·la «El noi del pijama de ratlles», se li retreia a John Boyne que havia utilitzat una criatura de 9 anys en un camp d'extermini quan gairebé allà dins no se'n salvava cap de la seva edat, aquí cal que el lector admeti la gosadia de posar cara a cara una altra criatura com el petit Pierrot Fischer —per cert, a la casa de la muntanya s'anomena Pieter, en alemany— amb el genocida Adolf Hitler, i que accepti la convenció literària d'algunes reflexions que, ja des de l'inici de la trama, s'allunyen una mica de la capacitat que té de reflexionar-hi una criatura de l'edat de Pierrot.

I és que, per a John Boyne, aquestes llicències dins de la ficció serveixen perquè aprofundeixi en els viaranyos de l'ànima humana i s'adoni de la feble frontera que hi ha entre el bé i el mal i que subtilment incorpori també la reflexió sobre què faria algú com Pierrot si es trobés en la seva situació i les seves circumstàncies. En definitiva, la mateixa reflexió que es fa la Memòria Històrica —la d'Alemanya o la de qualsevol altre tragèdia humana— quan recorda els crims de l'Holocaust.

No vol dir això que John Boyne participi o simpatitzi amb les accions nazis ni amb l'evolució cruel que fa el personatge de Pierrot —¿algú es pot imaginar que el petit nazi acabi condemnant a l'afusellament la seva pròpia tia Beatrix per haver conxorxat amb el xofer de Hitler un presumpte enverinament del Führer?— sinó que posa a disposició dels lectors de les noves generacions la feble maroma que hi ha entre decidir ser còmplice executor de la maldat o ser-ne també amb el silenci i la ceguesa d'allò que es té al davant.

John Boyne es guarda una sorpresa final per al lector: ¿qui narra la història del petit Pierrot? ¿Com es fa malbé una amistat d'infància i com es pot tornar a recuperar? I aquest és un altre recurs literari que fa que la novel·la acabi enrolant els lectors més joves com ja ho va fer «El noi del pijama de ratlles», un recurs que

un servidor es guardarà prou de desvelar, només advertint que ningú no es perdi l'epíleg de la novel·la i que tampoc s'oblidi del vell amic de Pierrot, el noi jueu de París, Anshel Bronstein, un segon protagonista sense el qual l'autor John Boyne potser no hauria escrit mai «El noi de la casa de la muntanya».
